

Štát a právo

State and law

Vedecko-teoretický časopis pre otázky vedy
o štáte a práve v Slovenskej republike

Vydavateľ: občianske združenie Štát a právo

Redakčná rada:

Multi Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmir Mamojka, CSc.,
*predseda redakčnej rady a výkonný riaditeľ občian-
skeho združenia*

Dr. h. c. prof. JUDr. Jaroslav Chovanec, CSc.,
podpredseda redakčnej rady

JUDr. Tomáš Korček, *tajomník redakčnej rady*

JUDr. Vojtech Agner

JUDr. et Ing. Ján Balga

Prof. Dr. habil. Jozef Ciagwa, *Poľská republika*

Prof. JUDr. Lubor Cibulka, CSc.

JUDr. Miroslav Číž

JUDr. Lubomír Dobřík, PhD.

Doc. JUDr. Ján Drgonec, DrSc.

JUDr. et Mgr. Andrea Grušpierová

Doc. Ing. Pavol Hrivík, CSc.

Prof. JUDr. Jozef Králik, CSc.

Doc. JUDr. Mojmir Mamojka, ml., PhD.

Prof. JUDr. Igor Palúš, CSc.

Multi Dr. h. c. prof. JUDr. Ing. Viktor Porada, DrSc.,

Česká republika

JUDr. Pavel Salák, PhD., *Česká republika*

Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Prof. JUDr. Vojtech Tkáč, CSc.

Doc. JUDr. Vladimír Zoubek, CSc.,

Česká republika

Ing. Jozef Žitník, PhD.

Výkonný redaktor a člen redakčnej rady:

Dr. iur. JUDr. Ing. Michal Turošík, PhD.

Jazyková úprava:

PhDr. Beata Vrzgulová

Adresa redakcie:

Štát a právo, o. z.

IČO: 423558868

Lúčna 5

900 24 Veľký Biel

e-mail: profesor.mamojka@gmail.com

Obsah

Štúdie a články

Juraj Ferenčík: Ochrana súkromia
v obydli s využitím informačno-
technických prostriedkov 209

Simona Ferenčíková: Niekoľko úvah
o znaleckej činnosti v kontexte
podmienok ukladania detencie 217

Andrea Peleščáková: Platenie DPH
pri dovoze tovaru z krajín mimo EÚ 226

Denisa Maková: Niektoré daňové
povinnosti súvisiace s vykonávaním
poisťovacej činnosti
a so sprostredkovaním poistenia 232

Mária Hencovská: Zodpovednosť za
trestnú činnosť teroristického charakteru 238

Jana Bedlovičová, Zoltán Valentovič:
Postavenie vyššieho súdneho
úradníka v trestnom konaní 251

Mojmir Mamojka ml.: Záonné
reštrikcie pri zakladaní spoločnosti
s ručením obmedzeným
– výklad § 105a Obchodného zákonníka 257

Michal Turošík: Problematika náhrady
škody optikou teórie rímskeho práva 267

Silvia Treľová, Katarína Gubíniová:
Klamlivá reklama ako nekalá
praktika propagácie podniku 275

Rozhovor s Mojmirom Mamojkom 284

*Jaroslav Chovanec, Ivana Šošková,
Michal Turošík:* Právnická fakulta
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici 293

Recenzie 307

Z vydaných publikácií 309

Niektoré daňové povinnosti súvisiace s vykonávaním poisťovacej činnosti a so sprostredkovaním poistenia

Denisa Maková*

Abstrakt:

Príspevok sa zaoberá niektorými daňovými povinnosťami, ktoré vznikajú v súvislosti s vykonávaním poisťovacej činnosti a so sprostredkovaním poistenia. Poisťovacie služby predstavujú činnosť, ktorá je v súlade so smernicou Rady Európy oslobodená od dane z pridanej hodnoty. Napriek tomu sprostredkovateľom poistenia môže vzniknúť povinnosť registrovať sa za platiteľa dane a následne povinnosť podávať daňové priznanie. Príspevok vysvetľuje, kedy im taká povinnosť vzniká, aký je právny základ tejto povinnosti a aké sú reálne dôsledky. V závere poukazuje aj na daňové povinnosti, ktoré vznikajú poisťníkom, poisteným a osobám oprávneným na poistné plnenie.

Kľúčové slová:

daň z pridanej hodnoty, oslobodenie od platenia dane, poisťovacia činnosť, odpočet dane z pridanej hodnoty, sprostredkovanie poistenia, daň z príjmu kapitálového majetku

Some of the tax liabilities related to the conduct of insurance business and of the insurance mediation.

Abstract:

The article deals with some tax obligations arising in connection with the conduct of insurance activities and the insurance mediation. Insurance services are under the EC Council Directive activities which are exempted from the value added tax. Nevertheless, companies that mediate insurance can sometimes be obligated to register as a taxpayer and subsequently obligated to file a tax return. The article explains when this obligation arises, what the legal bases for this tax duty are and what the real consequences are. At the end, the article also refers to the tax liability of the person who concludes insurance, the insured and the persons entitled to claims.

* Mgr. Denisa Maková, interná doktorandka Katedry obchodného, hospodárskeho a finančného práva, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Keywords:

value-added tax, exemption of payment of tax, insurance activities, deduction of value added tax, insurance brokerage, income tax capital

Daň z pridanej hodnoty (ďalej len DPH) predstavuje v sústave daní SR nepriamu daň, ktorá je jedným z hlavných príjmov štátneho rozpočtu. Uplatňuje sa na každom stupni predaja tovaru alebo služby (od výroby až po konečného spotrebiteľa). Aj keď je daň zahrnutá v sume, ktorú za tovar alebo službu zaplatí koncový spotrebiteľ, v konečnom dôsledku ju reálne odvedú zdaniteľné osoby alebo platitelia dane.

Zákon č. 222/2004 o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o DPH) definuje zdaniteľnú osobu ako každú fyzickú aj právnickú osobu, ktorá vykonáva nezávisle akúkoľvek ekonomickú činnosť bez ohľadu na účel alebo výsledky tejto činnosti. V nasledujúcom odseku je definovaná ekonomická činnosť, ktorá sa ďalej v zákone uvádza len ako podnikanie. Na rozdiel od Obchodného zákonníka je podnikanie na účel zákona o DPH širší pojem, lebo zahŕňa každú činnosť, z ktorej sa dosahuje príjem a ktorá zahŕňa činnosť výrobcov, obchodníkov a dodávateľov služieb vrátane ťažobnej, stavebnej a poľnohospodárskej činnosti, činnosť vykonávanú ako slobodné povolanie podľa osobitných predpisov (napr. advokát, komerčný právnik), duševnú tvorivú činnosť a športovú činnosť. Za podnikanie sa považuje aj využívanie hmotného majetku a nehmotného majetku na účel dosahovania príjmu z tohto majetku; ak je majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, považuje sa jeho využívanie na účel dosahovania príjmu za podnikanie v rovnakom pomere u každého z manželov, ak sa manželia nedohodnú inak. O podnikanie pritom pôjde aj v prípade činností, ktoré sú vykonávané sezónne alebo iba určitú časť kalendárneho roka, ako napríklad prevádzkovanie letných kúpalísk, golfových ihrísk, zmrzlinových stánkov a podobne, ktoré nie je možné prevádzkovať celoročne.

V zmysle čl. 4 bod 2 šiestej smernice Rady č. 77/388 sa aj využívanie hmotného alebo nehmotného majetku na účely nadobúdania zisku z nich na nepretržitom základe považuje za ekonomickú činnosť. K uvedenému sa vyjadril Súdny dvor EÚ, v rozsudku vo veci 268/83 D. A. Rompelman a E. A. Rompelman-Van Deelen proti Minister van Financiën, kde konštatuje, že ekonomická činnosť zahŕňa akékoľvek prípravné práce na výkon budúcich zdaniteľných obchodov, a tým aj prvé investičné náklady, ktoré vzniknú za účelom a s cieľom podnikat'. Z toho dôvodu je podnikateľ zdaniteľnou osobou už v čase prípravy na poskytovanie prenájmu nehnuteľnosti, a teda už v čase obstarávania predmetnej nehnuteľnosti. Ustanovenie šiestej smernice však nezamedzuje daňovému úradu vopred žiadať od zdaniteľnej osoby, aby bol deklarovaný úmysel zároveň podložený objektívnymi dôkazmi, ako napríklad preukázanie, že priestory navrhnuté na výstavbu sú prispôsobené na komerčné využívanie. Treba podotknúť, že je predovšetkým v záujme osoby žiadajúcej o odpočet DPH, aby dokázala, že podmienky na odpočet sú splnené, a najmä to, že je zdaniteľnou osobou.

Zákon o DPH hovorí aj o osobách, ktorým vzniká registračná povinnosť a stávajú sa následne platiteľom dane. Táto povinnosť registrácie osôb pre DPH vzniká zdaniteľným osobám, ktoré majú v tuzemsku sídlo, miesto podnikania alebo prevádzkareň

ako stále miesto podnikania, ktoré má personálne a materiálne vybavenie potrebné na výkon činnosti (právnické osoby), alebo bydlisko (fyzické osoby), ak dosiahli za najbližších najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov obrat 49 790 eur. Žiadosť o registráciu musia podať miestne príslušnému daňovému úradu do 20. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom dosiahli obrat 49 790 eur. Do obratu sa započítavajú všetky výnosy a príjmy bez dane, ktoré zdaniteľná osoba má zo svojich dodávok tovarov a služieb v tuzemsku. Do obratu sa však nezapočítavajú príjmy z plnení, ktoré sú oslobodené od DPH.

Za podmienok uvedených v zákone o DPH, ktorý ich taxatívne upravuje, sú nimi nasledujúce služby:

- poštovné služby,
- zdravotná starostlivosť,
- služby sociálnej pomoci,
- výchovné a vzdelávacie služby,
- služby dodávané členom,
- služby súvisiace so športom alebo telesnou výchovou,
- kultúrne služby,
- zhromažďovanie finančných prostriedkov,
- služby verejnoprávnej televízie a verejnoprávneho rozhlasu,
- poisťovacie služby,
- dodanie a nájom nehnuteľnosti,
- finančné služby,
- predaj poštových cenín a kolkov,
- prevádzkovanie lotérií a iných podobných hier.

Príjem z poisťovacích a finančných služieb sa do obratu nezapočíta, iba v prípade, ak sú tieto služby poskytované v súvislosti s iným hlavným plnením a majú teda charakter len doplnkovej služby, ktorá sama osebe nie je cieľom. Z uvedeného vyplýva, že fyzické aj právnické osoby, ktoré vykonávajú činnosť samostatného alebo podriadeného finančného agenta v sektore poistenia a zaistenia, alebo poskytujú finančné služby, a tieto činnosti vykonávajú ako hlavný predmet podnikania, pri ktorom dosiahli zákonom stanovený obrat, majú povinnosť registrovať sa a stávajú sa platcami DPH. Táto povinnosť im vzniká napriek tomu, že poisťovacia činnosť je v súlade so šiestou smernicou Rady 77/388/EHS o zosúladiení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu (ďalej len šiesta smernica) oslobodená od dane, za podmienok, ktoré stanovujú členské štáty na účely zabezpečenia správnej a jednoznačnej aplikácie oslobodení od dane a na účely ochrany pred možnými daňovými únikmi, pred neplatením daní a pred ich zneužívaním.

Aj keď šiesta smernica nedefinuje pojem poisťovacia činnosť, v judikatúre Európskeho súdneho dvora (pozri C – 13/06 Komisia ES vs. Grécko) bolo opakovaně rozhodnuté, že poisťovacia činnosť je všeobecne prijatým spôsobom charakterizovaná skutočnosťou, že poisťovateľ sa zaväzuje na základe predchádzajúcej platby poistného poskytnúť poistenému v prípade, že dôjde k pokrytému riziku, plnenie dohodnuté pri uzatvorení zmluvy (pozri najmä rozsudok Taksatorringen, už citovaný, bod 39 a cito-

vanú judikatúru). Zjednodušene povedané, poisťovacia činnosť predstavuje záväzok poisťovateľa poskytnúť plnenie dohodnuté v poisťnej zmluve poistenému v prípade, udalosť, ale môže ňou byť aj dožitie sa určitého veku života), pričom poistený je povinný vopred zaplatiť dohodnuté poistné.

Poistné plnenie, ktoré sa poisťovateľ zaväzuje poskytnúť v prípade poisťnej udalosti, nemusí nevyhnutne spočívať v peňažnom plnení, ale toto plnenie môžu tiež predstavovať činnosti v oblasti poskytovania pomoci, či už vo forme peňažných alebo vecných dávok tak, ako ich uvádza príloha prvej smernice Rady 73/239/EHS z 24. júla 1973 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na začatie a vykonávanie priameho poistenia s výnimkou životného poistenia (Ú. v. ES L 228, s. 3; Mim. vyd. 06/001, s. 14), v znení vyplývajúcom zo smernice Rady 84/641/EHS z 10. decembra 1984 (Ú. v. ES L 339, s. 21; Mim. vyd. 06/001, s. 109, ďalej len smernica 73/239). Pojem činnosť priameho poistenia zahŕňa aj činnosť v oblasti poskytovania pomoci osobám (tzv. asistenčné služby), ktoré sa dostanú do ťažkostí počas cestovania, počas pobytu mimo domova alebo svojho trvalého bydliska. Pozostáva z poskytnutia okamžitej pomoci oprávnenej osobe na základe vopred zaplateného poistného podľa uzavretej zmluvy o pomoci, keď sa táto osoba ocitne v ťažkej situácii v dôsledku náhodnej udalosti. Takáto pomoc môže byť poskytnutá okrem iného formou vecných dávok, ktoré sa môžu poskytovať tiež prostredníctvom personálu a zariadení osoby, ktorá ich poskytuje. Ide tak napríklad o zabezpečenie príchodu elektrikára, inštalatéra, kúrenára a sklenára a vykonanie potrebných opráv do sumy stanovenej poistnými podmienkami. V prípade nehody alebo poruchy motorového vozidla ide najmä formu zabezpečenia opravy priamo na mieste alebo aj dopravy vozidla na miesto, kde sa môže vykonať oprava.

Od DPH je v zmysle šiestej smernice oslobodené aj sprostredkovanie poistenia a zaistenia. Ide pritom o činnosť, keď poisťovací agent alebo maklér obstará u poisťovateľa poistenie v mene a na účet klienta, za čo mu prináleží odplata vo forme provízie, ktorá je oslobodená od DPH. Ak vznikne sprostredkovateľovi poistenia registračná povinnosť a stane sa mesačným alebo štvrťročným platiteľom dane, je povinný rovnako ako aj ostatní platitelia DPH podať daňové priznanie do 25 dní od skončenia zdaňovacieho obdobia. Keďže sprostredkovateľ vykonáva činnosť oslobodenú od DPH, suma jeho daňovej povinnosti je vyčíslená nulou. Takýto platiteľ dane si následne nemôže odpočítať daň z prijatých tovarov a služieb, ktoré použije v súvislosti s vykonávaním činnosti sprostredkovania poistenia, s výnimkou poisťovacích služieb, ktoré sú poskytované zákazníkom, ktorý nemá sídlo, miesto podnikania, prevádzka-reň ani bydlisko na území Európskych spoločenstiev, alebo ak sú tieto služby priamo spojené s vývozom tovaru mimo územia Európskych spoločenstiev. V prípade, že by platiteľ dane použil prijaté tovary a služby na dodávky služieb, pri ktorých môže odpočítať daň (mimo území Európskych spoločenstiev), a súčasne na dodávky služieb, pri ktorých nemôže odpočítať daň, má právo na odpočítanie dane v pomernej výške podľa § 50 zákona o DPH, t. j. koeficientom. Samostatným finančným agentom, ako aj podriadeným finančným agentom, ktorí sprostredkujú poistenie, vzniká rovnako ako iným podnikateľom veľké množstvo výdavkov súvisiacich so získaním a udrža-

ním klienta, ktorému sprostredkujú poistenie. Na rozdiel od ostatných podnikateľov sú znevýhodnení najmä tým, že faktúru za telekomunikačné služby, za nájom nehnuteľnosti, v ktorej majú prevádzku, za pohonné hmoty, kancelárske potreby a ďalší hnutelný majetok, ktorý využívajú pri svojej činnosti, musia uhradiť s DPH a nemôžu si uplatniť odpočet DPH, ako iní podnikatelia. Okrem toho sú navyše zaťažení neefektívnou povinnosťou podávať „nulové daňové priznanie“, v dôsledku čoho im vznikajú ďalšie výdavky na odplatu pre účtovníka.

I keď sú poistné služby oslobodené od DPH, aj poistenému alebo inej osobe oprávnenej na poistné plnenie, môže v súvislosti s poistnou zmluvou vzniknúť daňová povinnosť. Plnenie z poistenia v zákonom stanovených prípadoch predstavuje príjmy z kapitálového majetku v dôsledku čoho je fyzická osoba povinná zaplatiť daň z príjmu. V súvislosti s tým vzniká poisťovní informačná povinnosť oboznámiť klienta s daňovou povinnosťou, ktorá mu vzniká uzavretím zmluvy, s ohľadom na právnu úpravu v čase uzavretia poistnej zmluvy. Daňová povinnosť klientovi vzniká až okamihom vyplatenia poistného plnenia a môže byť odlišná od povinnosti v čase uzavretia zmluvy. Súčasná právna úprava oslobodzuje od dane z príjmu všetky plnenia zo životného poistenia osôb (napr. plnenie vyplatené pri vzniku trvalých následkov úrazu), okrem kapitálového a investičného poistenia. Takéto plnenia sa vyplácajú v prípade dožitia určitého veku alebo v prípade smrti fyzickej osoby (závisí od dojednania v poistnej zmluve, či sa vypláca v prípade oboch skutočností, alebo sa zmluva dojednáva len pre jednu z nich); rovnako sa posudzuje aj jednorazové vyrovnanie alebo odbytné vyplácané v prípade poistenia osôb pri predčasnom skončení poistenia. Zdanenie sa uskutočňuje zrážkovou daňou, okrem prípadu, ak je plnenie z poistenia vyplácané v zahraničí, keď sa plnenie zahŕňa do čiastkového základu dane.

V prípade neživotného poistenia sú od dane z príjmov oslobodené všetky poistné plnenia vyplatené z poistenia majetku, ako aj z poistenia zodpovednosti za škodu, okrem nasledujúcich platieb prijatých ako:

- náhrada za stratu zdaniteľného príjmu,
- náhrada za škodu spôsobenú na majetku, ktorý bol v čase vzniku škody obchodným majetkom,
- náhrada za škodu spôsobenú v súvislosti s podnikaním alebo inou samostatnou zárobkovou činnosťou daňovníka a za škodu spôsobenú daňovníkom v súvislosti s prenájmom,
- náhrada za škodu spôsobenú na majetku, ktorý mal daňovník prenajatý, ak tento majetok využíval na podnikanie alebo na inú samostatnú zárobkovú činnosť.

Je zjavné, že súčasťou štátneho rozpočtu sú aj príjmy z daňových povinností, ktoré vznikajú v súvislosti s poisťovacími vzťahmi. Poisťovacia činnosť je oslobodená od DPH, lebo ide o právny vzťah medzi zdaniteľnou osobou, ktorá je poskytovateľom poisťovacej služby, a klientom, ktorého riziká poistenie kryje. Napriek tomu nám zákon vymedzuje prípady, keď plnenie vyplatené klientovi, či už zo životného alebo neživotného poistenia, zakladá vznik daňovej povinnosti, keďže takéto plnenie predstavuje príjem z kapitálového majetku.

Okrem klientov vznikajú daňové povinnosti aj sprostredkovateľom poistenia, teda samostatným a podriadeným finančným agentom. V prípade, že sprostredkovanie poistenia vykonávajú ako hlavný predmet podnikania, započítavajú sa ich provízie oslobodené od DPH do obratu, v dôsledku čoho im môže vzniknúť povinnosť registračne alebo štvrťročné daňové priznanie, pričom im vzniká nulová daňová povinnosť. Túto formálnu povinnosť si však musia splniť a v súvislosti s tým im vznikajú ďalšie administratívne náklady. Na rozdiel od všetkých ostatných podnikateľov, ktorí sú platiteľmi DPH, si však nemôžu uplatniť odpočet DPH a všetky náklady, ktoré im vznikajú pri ich podnikateľskej činnosti, musia uhrádzať s DPH bez možnosti odpočtu aj napriek skutočnosti, že sú registrovaní ako platitelia dane.

Literatúra

- KUBINCOVÁ, S.: Dane, poplatky, clo a ďalšie povinné platby. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2009 328 s., ISBN: 978-80-8 083-911-6.
- PETRULÁK, M., ŠULÍKOVÁ, M.: Poistné zmluvy. Praha : C. H. Beck, 2012, 392 s., ISBN: 978-80-7 400-356-1
- Právne predpisy:
- Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Elektronické zdroje

- <http://curia.europa.eu/>
- <http://www.epi.sk/>

Recenzovali:

Multi Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc.,
PF UMB v Banskej Bystrici

Doc. JUDr. Soňa Kubincová, PhD.,
PF UMB v Banskej Bystrici